

Valtakunnanvoudin kanslia

13.6.2022

UOL/1527/2022

Eduskunnan lakivaliokunta

E 74/2022 vp.

Asia: Lausunto ehdotuksesta neuvoston päätökseksi EU:n rikosluettelon laajentamisesta rajoitustoimenpiteiden rikkomiseen

Pyydettyinä lausuntona Ulosottolaitos esittää kunnioittaen seuraavaa.

Ulosottolaitos yhtyy lausuntopyynnön liitteenä olevaan perusmuistioon (OM 2022-00144 3.6.2022).

EU:n rajoittavien toimenpiteiden tehokas täytäntöönpano edellyttää, että myös toimenpiteiden rikkomista koskeva lainsäädäntö on jäsenvaltioissa riittävän yhdenmukainen.

Rajoittavien toimenpiteiden rikkomisen ottaminen EU:n rikosluetteloon on perusteltua. Perusmuistiossa esitetyt mm. menettelyn poikkeuksellisuuteen, oikeusvaltioperiaatteeseen ja jäsenvaltioiden suvereniteettiin rikosoikeuden alalla liittyvät seikat tulee kuitenkin huomioida.

Suomessa on kriminalisoitu säännöstelyrikos perusmuotoisena, lievänä ja törkeänä tekemuotona (RL 46:1-3). Perusmuotoisen RL 46:1:n mukaan joka rikkoo tai yrittää rikkoa eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetussa laissa (659/1967) säädettyä tai pykälässä mainittujen säädösten nojalla annettua säännöstelymääräystä, on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Lievästä säännöstelyrikoksesta tuomitaan sakkoon ja törkeästä vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Ulosottomies voi ulosottokaaren 4:72 nojalla antaa oma-aloitteisesti tietoja mm. esitutkintaviranomaisille salassapitosäännösten estämättä, mikäli tiedot ovat viranomaisen tehtävän hoitamisen kannalta välttämättömiä ja jos vastaaja tai sivullinen on saattanut syyllistyä virallisen syytteen alaiseen rikokseen, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta vankeutta. Edelleen ulosottomies voi antaa tietoja oma-aloitteisesti rahanpesun selvittelykeskukselle laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten ja ulosottomiehen huolehtimisvelvoitteen toteuttamista varten.

Lausuntopyynnössä on kysymys pakotteiden rikkomisen lisäämisestä EU:n rikosluetteloon, josta voi seurata EU-tasosta tavanomaisessa sääntelyjärjestyksessä annettavaa jäsenvaltioita sitovaa lainsäädäntöä. Rikosluettelon täydentämisellä ei itsessään ole vaikutuksia Ulosottolaitoksen toimintaedellytyksiin, mutta tulevilla sääntelyillä voi olla.

Ulosottolaitos panee täytäntöön henkilöiden ja yhteisöjen varojen jäädyttämiset. Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan 24.2.2022 jälkeen Ulosottolaitokseen on Ulkoministeriön hakemuksesta tullut vireille yli tuhat uutta pakotevastaajaa. Määrä ja asioiden laatu on aikaisempaan verrattuna hyvin poikkeuksellinen. Pakotteiden täytäntöönpano sitoo merkittävän osan Ulosottolaitoksen erityistäytäntöönpanon toimintayksikön resursseista ja tehtävään on jouduttu osoittamaan lisäresursseja.

Tällä hetkellä voimassa olevia väliaikaistoimia tai takavarikkoja on yhteensä 102 kappaletta. Omaisuuden yhteisarvo on varovaisuusperiaatetta noudattaen noin 82 miljoonaa euroa.

Selvitystyön yhteydessä ulosottomies on havainnut pakotteiden täytäntöönpanon välttelyä.

Ulosottomies tekee havaituista mahdollisista rikosepäilyistä oma-aloitteisesti edellä kuvattuja ilmoituksia ja noudattaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä säädettyssä laissa määrättyä huolehtimisvelvoitettaan. Ilmoituksia on tehty myös uusissa pakoteasioissa, jotka ovat usein laadultaan laajoja ja vaikeasti selvitettäviä.

Ehdotuksen vaikutukset riippuvat rikosluetteloon ottamisen jälkeen mahdollisesti tulevasta EU-sääntelystä. Suomen kansallinen säännöstelyrikos viittaa laajasti jo nyt tällä hetkellä tekemuodoltaan suoraan EU:n ja YK:n pakotteiden rikkomiseen tai sen yrittämiseen.

Säännöstelyrikoksesta on jo säädetty kansallisesti. Ulosottomiehen ilmoituksia koskevassa harkinnassa sovelletaan suoraan pakotelainsäädäntöä. Itse luettelon täydentämisellä ei ole välittömiä vaikutuksia ulosottomenettelyssä tai Ulosottolaitoksen resurssien kannalta. Sen sijaan rikosluettelon täydentämisen jälkeen ehdotettavien direktiivien sisältöä ja siten niiden vaikutusta suhteessa ulosottomiehen tekemiin ilmoituksiin esitutkintaviranomaisille ja rahanpesun selvittelykeskukselle on vaikea ennakoida.

Jarmo Kivistö

Apulaisvaltakunnanvouti